

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 8 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 44.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Vederile și convingerile masselor.

I.

După ce am dat păreriile sociologului *Gustav le Bon* despre *era masselor* și despre *sufletul mulțimei*, împărtășim acum cetitorilor în o serie de articole și convingerile sale despre felul cum se nasc păreriile și convingerile în masă. Ele sunt determinate, — spune numitul scriitor francez, — de două feluri de factori, direcți și indirecti.

Factorii *indirecti* dau masselor capabilitatea de a accepta anumite convingeri și împiedecă să între altele pe care în curând se văd încolțite noile idei, a căror putere și eficacitate ne pune în uimire, dar cari sunt de o spontaneitate numai aparentă. Izbucnirea și realizarea anumitelor idei la mulțimi se face de multeori cu iuțala fulgerului. Dar acest efect e numai ceva superficial, și în dosul său stă ascunsă o muncă lungă pregătitoare.

Factorii *directi* apoi se alătură la această lucrare, fără de care ar rămânea și ei fără efect, și provoacă în sinul masselor viua convingere, va să zică, dau formă concretă ideii, forma lor proprie, cu toate urmările ei. Acești factori direcți dau naștere rezoluțiilor cari duc totalitatea la acte de înălțare. Prin ei se nasc revoltele sau grevele. Prin ei majoritățile uriașe aduc pe un singur om la putere, ori răstoarnă guverne.

Eficacitatea ambelor acestor soiuri de factori se poate observa în toate evenimentele mari ale istoriei. Astfel, ca să luăm numai unul din cele mai clare exemple, revoluția franceză a numărat între factorii ei mai îndepărtați scrierile filosofilor, exploatarea din partea aristocrației, și progresele făcute pe terenul gândirii științifice. Sufletul mulțimei, pregătit pe calea aceasta, a putut

fi apoi în celelalte cu ușurătate mare sgândărat, prin vorbirile oratorilor de sin reforme neînsemnate față de rezistența curții.

De factorii îndepărtați se țin *factorii generali*, cari se află ca bază la toate vederile și convingerile masselor, anume: rassa, tradițiunea, vremea, instituțiunile și educația. Vom vorbi pe rând despre fiecare din ei.

Întâi *rassa*. Acest factor trebuie pus la loc de frunte, pentru că întrepe în importanță pe toate celelalte. Rassa istorică, după ce îi sunt odată formate semnele distinctive ale caracterului, posedă pe temeiul legii de moștenire o astfel de putere, că dogmele ei de credință, instituțiunile ei, arta ei, cu un cuvânt, toate elementele ei, culturale, formează esența eternă a sufletului ei. Puterea rasei e atât de mare, că un element nu poate trece dela un popor la celalalt, fără să provoace sguduirii adânci. Imprejurimea, împrejurările și evenimentele reprezentate sugestiunile de rassa, adică unui întreg șir de generații trecute, — numai momentană.

Vom mai reveni asupra influenței rasei și vom arăta, că ea e atât de mare, încât stăpânește cu desăvârșire semnele speciale distinctive ale sufletului mulțimei, de unde apoi se naște împrejurarea, că masele din țările diferite sunt atât de deosebite ca privire la credință și atitudine lor, și că ele nu pot să fie influențate pe una și aceeași cale.

Urmează *tradiția*. În tradiție se cuprind ideile, trebuințele și sentimentele vremilor premergătoare. Tradiția e sinteza rasei și zace asupra noastră cu întreaga sa greutate. Decând embriologia a stabilit enorma influență, pe care o are trecutul asupra dezvoltării ființelor, disciplinele biologice au început să se clatine. Tot așa au să facă și știin-

țele istorice, când odată ideea aceasta va fi lătită din destul. Căci până acum, și mulți bărbați de stat stau încă pe punctul de vedere al teoreticianilor din secolul trecut, cari credeau, că o societate oarecare poate rupe cu trecutul și poate să fie de nou organizată numai pe calea rațiunii. Dar nu e așa. *Un popor e organismul produs de trecut*; deci tot așa, ca toate organismele, poate fi modificat foarte încet și cu ajutorul delăturării treptate a moștenirilor îngămădite. Pentru că tocmai moștenirea conduce oamnei, cu deosebire când ei sunt uniți în mulțimi, și numai formele esterne, numele, se schimbă cu ușurătate, fundul nu.

Și nu e de regretat că e așa. Fără moșteniri nu ar exista sufletul poporului, și nu ar exista civilizațiunea. Astfel apoi omul are două mari ocupațiuni decând a pășit pe arena creării unui zăbran pe seama moștenirilor: de a le conserva și de a le nimici, imediat cum le-a luat folosul. Fără tradiție nu ar fi civilizație, și fără abandonarea ei nu ar fi progres. Greutatea stă în aceea, că echilibrul corect între stabilitate și între variabilitate nu poate fi aflat. Și greutatea aceasta e colosală. Dacă un popor e lăsat, ca anumite obiceiuri să fie înrădăcinate în el multe generațiuni dearândul, nu e chip de a se mai schimba, și rămâne ca poporul din China, incapabil de a fi dus la perfecțiune. Revoluțiuni forțate nu folosesc nimic în asemenea cas, pentru că se întâmplă, ori aceea, că zălele lanțului desfăcut se împreună iarăși la olaltă, și atunci trecutul intră iarăși neschimbat în domnia avută, ori apoi, că părțile de lanț rămân resfirate, și urmează anarhia, iar după ea denaturarea.

Idealul poporului e deci, să *conservă instituțiunile trecutului*, pe cari numai cu încetul și pe neobservate are să le schimbe, ori modernizeze.

E un ideal, care foarte cu greu poate fi realizat. În vechile au fost singuri Romanii, iar în zilele noastre Englezii, în stare să-l realizeze. Cei mai îndârjiți conservatori ai ideilor tradiționale, cari se împotrivesc mai cu înverșunare ori cărei schimbări, sunt tocmai cei uniți în mulțimi, în contul cărora se fac schimbările. Am arătat, cum în urma spiritului de conservare al masselor, revoltele violente nu sunt alta, decât schimbare, modificarea de cuvinte. Pe la finea secolului al 18. se credea, în fața preoților mulți alungați și ghilotinați, în fața persecuțiilor generale în contra cultului catolic, că ideile cele vechi religioase și-au pierdut toată puterea. Dar nu au trecut decât câțiva ani, și în urma reclamărilor generale cultul delăturat și-a luat de nou în primire domnia. Pe un moment au fost stinse, dar apoi în curând au intrat de nou moștenirile în domnia avută.

Nu există exemplu, care să ne arate mai bine *puterea moștenirilor asupra sufletului mulțimei*. Nu în biserici se află deci idoli cei îngrozitori, și nu în palate trăiesc tiranii despotici, cari într'un moment dat pot să fie aduși la cădere, ci în sufletele noastre își au locuința acei puternici nevăzuți, cari nu se dau din calea oricărei încercări de resculare, și nu cedează, decât numai treptatei tociri, pricinuite de secolele lungi.

Congrua nu poate fi sequestrată.

Cetim în ziarele din capitală: Ministrul r. u. de culte și instrucție publică a asemnat, conform art. de lege XIV din 1898, unui preot gr. or. suma de 400 cor., ca ajutor dela stat. Pentru o restanță de dare a preotului, această sumă a fost sequestrată. Ministrul de finanțe Wekerle însă a dat de ștate, că *sequestrarea numelui ajutor de stat nu are temei legal*, — și anume, considerând, că congrua preoților nu trece peste 1600 cor., — adică statul nu întregește salariul preotesc, decât numai până la maximul de 1600, — un

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de Gh. Tulbure.

Având această „împărțire a științelor” dascălii se îndatorează a procura manualele înșirate ca obligatoare dela bibliotecă diecezană și sub aspră pedeapsă sunt opriri a întrebuințării în școale manuale nelugădite și fără binecuvântarea lui arhierescă.

În consecință parohii, ca directori școlari, sunt obligați să cercetească școala în fiecare lună, spre a se convinge despre purtarea dascălului, despre sporiul copiilor și despre neamul și felul cărților școlare. Iar protopopii, ca inspectori districtuali de școale, sunt îndatorați să stăruiască a se aplică cu rigoare dispozițiunile episcopicești „căci lucru cunoscut este, că noi în treaba școlară avem lipsă de o sistemă și de un rând bun, fără de care nu putem înainta creșterea ce a poporului nostru”.

În anul 1856 locotenența imperială din Ardeal, pentru a asigură o temelie trainică conlucrării armonice a directorilor civile cu cele bisericicești în afacerile școlarelor confesionale, a cuprins toate ordinațiunile școlare într'o broșură, intitulată: *Hotărâri despre îndatorirea de a cerceta școalele populare și despre împiedecarea și pedepsirea lenevirei în privința aceasta.*

Șaguna a tradus pe românește și broșura aceasta și în Iunie 1857 a împărțit-o preoților și dascălilor spre știre și acomodare.

În anul următor 1858 traduce, și comunică învățătorilor *Normativul* locotenenței țării Nr. 30361/301 dtto 5 Ianuarie 1858, care cuprindea dispozițiunile legale cu privire la favorul dascălilor confesionali de a fi scutiți de serviciul militar.

După introducerea erei absolutizmului, Șaguna dispune să se predea în școalele populare și istoria și geografia Austriei, iar într'un circulariu din 1862, recomandă învățătorilor spre întrebuințare *Abecedariul* compus de profesorul Zaharie Boiu și *Manuedariul* același de sama învățătorilor, amândouă alcătuite la îndemnul său.

Abecedariul acesta introducea o nouă metodă la instruirea cetitului și a scrisului, așa numita „*Metodă sunătoare*” (Lautirmethode) și cuprindea numai alfabetul latinesc.

Străduințele lui Șaguna pentru promovarea creșterii și cultivării poporului său prin școală se pot cunoaște mai deaproape din următoarele patru instrucțiuni, edate de dăscălu în formă de broșuri, pentru instruirea diferitelor rațiuni ale personalului școlar și pentru îndreptarea acestuia în materialul de învățământ.

Broșurile acestea, în ordine cronologică, sunt următoarele:

A) *Instrucțiune pentru directorul și profesorii și duhovnicul institutului arhidiecezan pedagogic-teologic de religea gr. or. Sibiu 1865.*

Instrucțiunea aceasta nu este altceva decât retipărirea în broșură a cerculariului lui Șaguna Nr. școl. 37 din 1865, care poartă același titlu, și care se ocupă de organizarea institutului diecezan pentru calificarea preoților și a învățătorilor.

După ce în primii trei §§-i se arată trebuința unei organizări a institutului, cauzele pentru cari această organizare nu s'a putut săvârși până acum, cum și dezvoltarea și amplificarea cursurilor clericale și pedagogice la noi, se statorosește organizarea faptică prin numirea unui director și a corpului profesoral și se normează drepturile și datorințele acestora în următoarea 17 §§-i.

Chiar și instrucțiunea aceasta încă ne poate servi ca o mică oglindă a îngrijirilor lui Șaguna pentru seminariul său și a marelui său spirit de organizare și regulare a tuturor instituțiilor bisericicești și școlare.

B) *Instrucțiune pentru directorii școlarelor populare și pentru directorii și inspectori de școale capitale precum și pentru inspectori districtuali de școale din Arhidieceza gr. răsăriteană în Ardeal.* Sibiu 1865.

Purcând din aceleași trebuințe și îndemnuri, ca și instrucțiunea premergătoare pentru învățători, această instrucțiune, considerând propășirea neîncetată a cauzei școlare, stabilește și prescrie norme de activitate pentru directorii și inspectori școlari, care să asigure o ordine bună în situațiunea internă și externă a învățământului și astfel dezvoltarea culturii morale și intelectuale a tinerimii școlare să înainteze cu pași mai siguri. Aceste norme Șaguna-

salar prețios, numai când ar trece peste două mii de coroane, ar putea să fie sequestrat; astfel, în înțelesul legii, nu se pot sechestra întregirile dela stat.

Alexandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Tot din istorie fie-mi permis să aduc câteva exemple pentru justificarea aserțiunii mele. Nu vreau să mă provoc ează și la acea revoluțiune mare socială, care la finea secolului trecut a sguudit întreaga societate din Franca și a pus-o pe baze nouă, — ci fie-mi permis să mă provoc numai la două exemple din timpul mai recent. Mă provoc la aceste două exemple mai ales de aceea, pentru că, după părerea mea, prin ele să vă putea cunoaște adevărata valoare a acelei fraze, onora plăcută, că censul dă garanță deplină contra sguidurilor mari, făcute cu forța. Înainte de a aminti aceste două exemple, să am însă voe a-mi spune pe scurt opiniunile mele în privința aceasta.

Nenumăratele sguiduri și revoluțiuni, despre cari ne vorbește istoria, au avut cauze și caractere diferite, cari nu vin în nici o atingere cu censul. Natural deci, că în contra acestora censul nici nu va putea da nici o garanță. Există însă, onorată cameră, un gen al acestor sguiduri și revoluțiuni, și acesta e cel mai periculos, în contra cărui censul, nu numai că nu poate da vre-o garanță de siguranță, ci el, censul, din natura esenței sale, singur le provoacă, și aceasta e, insuportabila dominațiune de clasă.

Am zis, că voi cita două exemple. Mă provoc iarăși la Franca. În Franca cum se știe, în timpul restaurațiunii, censul era 300 franci dare directă cu privire la dreptul activ de alegere, și 1000 franci dare directă cu privire la dreptul pasiv. Ear după revoluțiunea din Iulie censul s'a urcat la 500 și la 2000 de franci.

Precum de comun se știe, la regularea censului în asemenea modalitate, mai ales acea considerațiune li-a fost în vedere, ca influența asupra afacerilor de stat să ajungă în mâinile așa numitei clase de mijloc, pentru că aci credeau, că se va afla adevărata capacitate de a guvernă, aci credeau, că vor afla iubirea de ordine și de pace, și prin aceasta credeau, că vor putea asigura țara în contra sguidurilor violente. Că această încercare în două rânduri n'a avut succesul dorit, toți o știm. Această clasă de mijloc, această clasă oapabilă de guvernare și iubitoare de ordine, a fost aceea, care în restimp scurt de 18 ani a provocat două revoluțiuni, și a răsturnat tronul dela două dinastii. Și dacă iarăși ne vom întreba, care a fost adevărata cauză a acestor sguiduri, a acestor revoluțiuni, ne va răspunde Thiers, despre care la toată întâmplarea putem presupune, că are capacitate de ajuns, pentru ca să judece situația politică a patriei sale, fără ca totuș cineva să poată presupune, că a fost parțial în această privință. Thiers, zic, ni-a răspuns, când a zis, că adevărata cauză a acestei revoluțiuni duble a fost aceea, că o fracțiune, o minoritate a tuturor locuitorilor, prin unelte măestrite a pus mână pe puterea de stat și a exclus partea cea mai mare a locuitorilor din barierele constituțiunii.

Precum fiecare sofismă, onorată cameră, așa și teoria censului, are defectul acela, sau dacă voii, voi zice, are acea parte tare, că se folosește de unele expresiuni cu diferite înțelesuri. Aceste expresiuni cu diferite înțelesuri, sau însemnătăți, prea bine se pot întrebuița de *de-vice*, pentru că ele pronunțându-se, spun tot, și totodată nimica, și fiecare le primește bucuos, pentru că fiecare înțelege, din ele aceea ce chiar dorește. Astfel de parole întrebuițeză și teoria censului, când zice, că pretinde capacitate politică dela alegători, când zice că la regularea censului trebuie să se iee în considerare relațiunile existente. Nu vreau să cad în repetițiuni, de oarece mai mulți înaintea mea au demonstrat deja, ce înțeles poate avea capacitatea politică. Numai o mică observare îmi permit, a face, aceea, că totuși sub devisa acestei capacități politice, care n'are nici un sens, trei din patru partii a cetățenilor maturi se esclud dela dreptul de alegere. Așa ni se pare, că dl ministru se îndoeste în privința aceasta. În Ungaria și Transilvania sunt 3.690.000 cetățeni trecuți de 20 ani; iar alegători, în Ungaria și Transilvania, după propria arătare a dlui ministru, sunt înscrși nouă sute și câteva mii. Așa dară numai a patra parte a cetățenilor adulți, se bucură de dreptul electoral (Ministrul de interne Toth Vilmos. Nu se înscriu!). Se poate; însă după această conscriere 3/4 a cetățenilor majori de aceea se esclud dela exercițiul dreptului de alegere, pentru că li se deneagă capacitatea politică. O negăm acelor, cari în privința gradului de cultură cu nimica nu stau mai îndărăt decât acea 1/4 parte, căreia i se dă dreptul, sub titlul aceleiași capacități politice.

De asemenea trebuie să privesc numai ca o esamotare și aceea, când unii zic, că fiind vorba de constituirea unui parlament, nu trebuie să ne luăm după niște teorii abstracte, ci înainte de toate trebuie să fim cu privire la aceea, și să ne îngrijim de aceea, ca în parlament să se adune elementele cele mai inteligente, cele mai patriotice.

Onorată cameră! Dacă despre altceva nu, atunci despre aceasta sigur și într'adevăr se poate spune, că e o teorie abstractă, căreia de bună seamă li aflăm loc în republica lui Platon, însă în viața practică nu are nici o valoare reală. Până acum nici decum nu i-a succes minții omenești să creeze vre-o sistemă de alegere, care în cea mai mică măsură măcar să fi putut da garanță despre aceea, că cei mai inteligenți, cei mai patriotici se vor alege în parlament. Nici când n'a existat vre-un parlament, — de presentibus nihil nisi bene, — despre care pe departe s'ar fi putut zice, că în acela s'au întrunit cei mai buni, cei mai chemați fi ai țării. Drept aceea, din parte-mi eu nu pot considera de cea mai bună sistemă aceea, care sub diferite pretexte idealistice, în praxă însă nerealisabile, cu ajutorul censului vrea să asigure o preponderanță măestrită în favoarea unor interese particulare, ci după părerea mea, acea sistemă de alegere e cea mai bună, prin care se deschide posibilitatea, ca orice interes ce s'ar ivi în societate, conform forței și ponderosității sale, să fie reprezentat în parlament. Dacă ar fi scopul, ca cei mai apți să fie aleși în parlament, nu încape îndoială, că acest scop l-am ajunge cu mult mai ușor, dacă am încre-

dința alegerea unui număr cât se poate mai mic de alegători, și această modalitate de alegere ni-ar da mai multă garanță, că ne vom sjuge scopul, decât aceea, dacă vom încredința alegerea la 100.000 alegători, când știm, că la alegeri înoc și casualitatea încă are rol însemnat.

Ori câte teorii sublime a născocit mintea omului, în privința constituționalismului, eu din partea mea destinațiunea ori cărui constituționalism numai în aceea o văd, dacă după putință se asigură echilibrul natural al tuturor intereselor ce obvin în viața socială. Orice nizuință de a conturba, prin uneltiri măestrite, echilibrul natural al acestor contraste de interes, este contra desvoltării libere!

Onorată cameră! Astăzi, când prin știință și experiență tot mai mult se generalizează acea bună părere, că viața economiei naționale are unele anumite reguli naturale, cari dacă nu sunt conturbate în efectul lor prin unele inteveniri măestrite, însăși de sine efectuează într'un mod firesc echilibrul natural al contrastelor în interesele economiei de stat; astăzi, când tot mai mult se generalizează credința, că toată prosperitatea materială în acea măsură se desvoaltă, în care puterea statului mai mult ori mai puțin împedecă acel echilibru natural; astăzi, zic, cu ce sentiment privim îndărăt la acea tutelă, din evul mediu, care, fiind în contrast cu aceasta, totdeauna în aceea și-a căutat împlinirea misiunii, că mereu a căutat să conturbe echilibrul natural! Cu ce sentiment vom privi îndărăt la legile de uzură, a căror misiune ar fi fost, să facă un echilibru măestrit între contrastele dintre creditor și cei ce caută credit! Cu ce sentiment vom privi îndărăt la cenzură, care tot asemenea ar fi avut chemarea să contrabalanseze, într'un mod măestrit contrastul intereselor legate de ideile vechi ruginite și de cele mai nouă! Și când ne aruncăm privirea îndărăt la toate acestea, oare nu ne putem simți oare cum îndreptățiți să facem atenți pe amicii censului, că mutato nomine, de te narro fabulam?

Când trebuie să vedem, că acel lucru bagatel, pe care atât de mult ne place a-l numi înțelepciune de bărbat de stat, cutează a se pune în contrast cu factorul ordinii mai înalte a lucrurilor, cutează a se pune în contraversă cu desvoltarea naturală a societății omenești și se crede a fi chemat, după priceperea sa mai estinsă sau mai mărginită, ca să prescrie o direcțiune măestrită desvoltării societății omenești, când trebuie să vedem, că oare cine se simte chemat, ca în numele puterii de stat să pronunțe sentință meritorie asupra tendințelor corăspunzătoare acestor interese, judecând nu din punctul de vedere al formei, ci cu privire la esența lor, care tendință e justificabilă și care nu, care nisuință convine cu ideia statului, și care este în contrast cu aceasta, când toate acestea le vedem, onorată cameră, căci censul nu poate avea alt înțeles, altă bază, pe această bază escludem straturile mai de jos ale societății, ca pe unele cari reprezentă tendințe conturbătoare de ordine, zic, când le vedem toate acestea, fără de voe ni se pune întrebarea: Oare ce diferență este între această tendință și între cenzură?

În privința obiectului lor, difer între sine, însă în privința tipului, sunt identice. Și oare, onorată cameră, unde e acea prevedință cerească, care fiind investită cu atributul de infalibilitate, s'ar

simți chemată a face această mare întreprindere? De aceea eu din parte-mi, fără nici o rezervă condamn orice nizuință de a cenzura astfel interesele și tendințele societății omenești, pe baza censului. Eu sunt de convingerea, că orice interes și tendință, fie chiar în contra opiniunii mele, fie în cel mai direct contrast cu principiile cardinale ale întregului sistem social, fie acelea îndreptate chiar spre a răsturna cu totul ordinea socială, sunt justificabile, dacă spre realizarea lor se întrebuițază calea legală și mijloace legale. (Aprobări în stânga extremă). De altă parte iarăși, e nejustificabilă orice nisuință, fie aceea ori cât de neegoistă și patriotică, dacă realizarea ei se încearcă pe cale ilegală și cu mijloace nelegale. Înșă, onorată cameră, censul din principiu esclude aceasta și numai unei anumite clase îi asigură influință la regularea afacerilor de stat, iar pe ceialalți, când sub un pretest, când sub altul, îi esclude dela aceasta. Cum să se formeze oare echilibrul natural al intereselor, când noi tot mereu îl conturbăm?

(Va urma.)

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în școala populară

de G. Fl. Preșmereanu.

Luther: „Un învățător trebuie să știe cânta, altcum nu pun nici un preț pe el”.

Având în vedere marea însemnătate, ce o are muzica, ca factor puternic întru nobilitarea inimii, precum și întru promovarea progresului cultural trebuie să ne pună pe gânduri faptul, că cultivării ei în școala noastră populară nu i se dă cuvenita atențiune.

Fiind ea un mijloc foarte practic educativ, putându-se prin ea adevărat influența mai lesne pornirele sufletești ale elevilor, n'are să ne prindă mirarea, dacă învățământul prin neglijarea ei nu-și poate realiza desăvârșit problema sa, despre care în câțiva din numerii trecuți ai acestui organ am avut onoarea a-mi espune vederea.

Lipsa unei pregătiri muzicale a învățătorimii noastre e cu atât mai de osândit, cu cât deși darul cântării fiind sădit aproape în sufletul fiecărui individ, — și mai ales la poporul nostru — fiind căutarea un tovarăș nedespărțit al țărânului, în năcaș și bucurie, totuși acest dar nu e ținut de vrednic de interesul nostru intru a-l cultiva, desăvârșindu-l tot mai bine.

E vrednică de osândă, repet, lipsa de interes a unor învățători față de cântare, cu atât mai mult, cu cât despre folosul practic, despre trecerea ce o are aceasta la noi Români, n'are lipsă să fie convins — cred, nici unul dintre aceia.

Ea e limba cea simplă, dar sincer grăitoare, prin care Românul la diferite prilejuri de bucurie și întristare, ca: che-furi, ospete, nunți, înmormântări își descopere tainele inimii, sentimentele sale de dor și jale, dragoste, iubire de biserică și neam, într'o formă de multeori naivă, dar cu atât mai expresivă.

Această caracterizare se înțelege se reduce numai la cântările pur populare, și în special la doina noastră, care e oglinda credincioasă a vieții sufletești a țărânului nostru, nefind ea influențată în melodia ei de cântecul artistic, sau de cel

le precizează în 34 și-i, iar la sfârșit, într'un cuvânt de încheiere, pune la inima protopopilor și parohilor îngrijirea de școală, zicând:

— „Vedeți și cunoașteți, fiilor și împreună servitorilor, instrucțiunea, ce vă dau aici în treaba școlară și vă rog ca aceea să nu vi se pară grea, căci greutatea ei este împărțită între voi, cari sunteți trei factori cardinali ai creșterii tinerimii noastre... oare nu știți sau nu vreți să cunoașteți, că toate greutățile singuraticale ale voastre sunt concentrate în unica mea persoană?... Mai greu este pentru un părinte a edifica casa, decât fiilor a locul într'ansa. Prin urmare împărțite ni sunt greutățile... să ne nevoim, iubitorilor, în greutățile noastre, căci lupta noastră este nobilă, credința păzim și Dumnezeu, carele este însuși lumina și nu suferă întunecul, ne va răsplăti nouă pentru lumina, pe care o revărsăm asupra fiilor și ficelor creștinilor noștri, și să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea puteri trupești și sufletești spre a corespunde chemării noastre, zicând: Doamne, Doamne, puterea mântuirii noastre! umbrează peste capul nostru în ziua de necaz, căci Tu știi, că făclia picioarelor noastre este legea ta și lumina cărărilor noastre”. (Psalm 118.)

C) [Instrucțiune] pentru învățătorii din școlile normale și capitale din mitropolia românilor de rel. gr. or. din Ungaria și Transilvania. Sibiu 1869.

Această instrucțiune se vede a fi izvorât nu numai din zelul adevărat pentru luminarea clerului și a poporului, cât mai vărtos din împrejurarea, că școlile confesionale se sporiseră în mod simțitor, pe lângă ele începuseră

a se înființa școlile așa numite capitale (centrale), și corpul didactic al acestor școlile eră încă fraged și lipsit de un normativ călăuzitor întru îndeplinirea chemării sale. Scopul instrucțiunii acesteia este deci tocmai acela de a răta învățătorilor un fel de metod didactic, general și special, atât la predarea singuraticelor obiecte de învățământ cât și la tratarea cu elevii pentru disciplinarea lor.

Instrucțiunea se estinde pe 40 pagini și cuprinde 47 și-i. În aceștia se tratează a) O *introducere*, b) *Didactica generală* la tractarea cu școlarii c) *Despre școlile elementare parohiale* d) *Didactica specială*, în care se espune pe scurt materialul de învățământ, ce are să se predee în fiecare desăvârșit al școlii populare, după clase și semestre. La sfârșit se dau și *prospectele tabelarice* ale obiectelor de învățământ, după zilele din săptămână și numărul orelor, sau, cum astăzi se numește *planul de oare*, pentru fiecare clasă. Instrucțiunea aceasta, dacă și nu va fi compusă în întregime de Șaguna, spiritul și influența sa se resimte însă și dintr'ansa. Aceasta se observă mai evident, dacă dispozițiunile ei le comparăm cu cuprinsul circularelor sale în afacerile școlare. Și aici, ca și în circulare, Șaguna dă o deosebită importanță studiului religiozității, temelia creșterii celei sănătoase și garanța caracterului confesional al școlilelor.

D) *Drepturile și datorințele civile pentru învățătorii școlilor populare confesionale*. Sibiu, 1870.

Pe 29 pagini, se espun, în linii generale, cunoștințele de căpetenie asupra drepturilor și datorințelor din dreptul public și privat, care privesc și îndatorează pe fiecare ce-

tăean. Cărticica este scrisă pentru tinerimea din școlile populare, pentru că aceasta să-și cunoască drepturile și datorințele cetățenești, când va ajunge la vârsta bărbătească. De aceea „cartea aceasta” — zice autorul la sfârșit — nu se poate recomanda din destul tuturor celor din poporul nostru, cari nu au avut prilejul a o învăța și a o cunoaște în tinerețile lor, când au umblat în școală; de aceea învățătorii noștri de astăzi vor face bine, dacă vor conlucra, ca această cărticică și cei în vârstă să și-o procure și să o cetească, ca să cunoască mai deaproape drepturile și datorințele sale civile”.

De bună samă, că pe adulți i-a avut Șaguna mai cu samă în vedere la alcătuirea acestei cărticice, căci pentru înțelegerea copiilor din școala elementară, noțiunile de drept, ce cuprinde, sunt cu mult prea grele și abstracte.

* * *

Idealul de a înalță cultura poporului său prin școală ori cât îndemn i-ar fi dat lui Șaguna de a scrie însuși sau a retipări manuale și instrucțiuni didactice, singur el nu eră în stare să acopere toate trebuințele și să umple toate golurile, câte se simțiau pe terenul învățământului.

Și astfel îl vedem, departe retipărind, într'o formă mai accesibilă, unele cărți de școală mai vechi, — ca *Ca-techismul* (mic și bogat), *Mărturisirea ortodoxă*, *Tălcul Evangeliilor* ș. a. — iar de altă parte îl vedem solicitând munca și cerând sprijinul câtorva băbrați de școală din jurul său, în alcătuirea de cărți pentru școlile populare.

(Va urma.)

străin. Despre o tractare mai amănunțită a acestor două feluri de cântec ne putând fi vorba în cadrul unui tractat ca acesta, voi trece la obiectul preocupărilor noastre de a justifica postulatul, prin care să pretinde a activa fiecărui învățător să desvolte o activitate mai serioasă întru cultivarea teoretică și practică a cântării în școală.

Nu se poate contesta geniului poporului nostru puterea de creație pe teren muzical, și deci o pricepere și un gust în același grad dacă nu și mai bine dezvoltat, ca la celelalte popoare conlocuitoare, și trebuie să le admitem acestea, ca făcând parte din mulțimea de însușiri frumoase, de cari a fost învrednicit Românul din partea Creatorului.

Cum ne-am și putea explica altcum comora neprețuită de cântări naționale, de o valoare artistică incontestabilă, plină de frumusețe în melodia dură, lină și dulce, parecă anume menită să tâlmăcească firea senină și blândă și poetică a Românilui!

Bogăția acestor cântece ce se nasc în mod spontan din înșăși firea curată a poporului și deci poartă un timbru național distinct, formează un factor hotărâtor al individualității noastre etnice.

Ele însoțesc pașii fiilor neamului nostru dealungul vieții înregei, dela leagăn, în care copilul prin accentele duioase ale cântecului își face intrarea în sinul mamei bisericii prin taina botezului și până la locul de petrecut odihnă, la care tot cu cântece e petrecut.

Și cu toată ea e o tovarășă atât de credincioasă care nu ne părăsește nici în nenorocire, și deci ea ca un prieten neinteresat, care pe de parte de a ne molesta prin lingușiri fătarnice, ne îndulcește amarul vieții, totuși nu-i dăm cinstea cuvenită, o tratăm maștră și dacă o și primim în societatea noastră, nu-i dăm rolul ce-i compete după valoarea ei.

E dureros, că prietnia ei atât de mult căutată la vreme de năcaz, nu o știm răsplăti nici chiar cu simpla recunoștință ce o datorim unui prieten sincer fără considerare la binefacerile aduse. Precum unui prieten sincer și prete cinstea, așa și ei s'ar cădea să se arete oinștea de a fi introdusă și în cercurile noastre sociale mai alese, arătându-ne mândri în tovarășia ei. De altcum despre valoarea ei neprețuită, care cu toată provalența ei de jos nu se poate contesta, fiind inherentă firii sale, s'a pătruns nu numai pătura noastră socială mai înaltă, ci și alte neamuri, ai căror prietători au început a-și îndrepta privirile lor scrutătoare asupra bogățiilor ei artistice.

M'am depărtat însă prea tare dela obiectul cu care vreau să mă ocup, căci nu de a arăta însemnătatea cântării în relațiile noastre sociale, e scopul acestor șire, ci de a hotărâ măsura și modul în care trebuie să fie ea predată în școala noastră populară, această măsură fiind menită a face să se desvolte tot mai bine simțul și pricepera pentru ea și deci și plăcerea de a o gusta.

(Va urma.)

Expoziție de copii în Orlat.

Comitetul central al „Reuniunii române agricole și culturale” a adresat primăriei comunale din Orlat, în cauza expoziției a 4-a de copii, următorul apel:

Onorabilă primărie comunală!

Încurajată de bunele rezultate obținute la cele 3 expoziții de copii, aranjate de noi în anii 1906, 1907 și 1908 în comunele Apoldul-român, Ilimbav și Poiana, și mai ales încurajată și prin faptul, că ideea fericită de a aranja expoziții de copii este tot mai mult apreciată de factorii competenți, și ea începe a fi îmbrățișată și de către alte așezăminte culturale ale noastre, — hotărâre am luat, ca a 4-a expoziție, după ce din cauze neatârnatore de voința noastră, n'o putem ținea, după cum o proiectasem, în comuna Sadu, s'o aranjăm în toamna anului de față în harnica dvoastră comună Orlat.

Scopul ce-l urmărim prin aranjarea de asemenea expoziții, precum se știe, este promovarea stărilor igienice și îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației, cari sunt: hrana, îmbrăcămintea, călătoria și ocuparea de tot soiul a țăranului nostru.

Pentru a lucra noastră în această direcție să fie cât se poate de folositoare și în același timp și încoronată de succese, apela-vom și de data aceasta la medicii noștri din comitat, să-și dea binevoitorul și cel mai competent concurs, atât la aranjare, cât și ca membri ai juriului și mai ales ca conferențieri ai expoziției.

Pentru încurajarea și îmbărbătarea mamelor harnice, Reuniunea va împărți la expoziție premii în bani și, încât mijloa-

cele ne vor îngădui, împărți-vom și revizite de lăptat, cărți igienice etc., iar pentru a prezenta și străinătății pe calea ilustrațiilor chituri de adevărată frumusețe omenească — românească, vom fotografia din acest prilej grupe de copii, grupe de familii etc.

Acestea premerse, ne adresăm către onorabila primărie cu respectuoasa rugămintă, ca în conștientizarea noastră parohială și cu stimabilul domn medic Dr. George Prunaș de acolo, să binevoiască a intruni frunțașii comunei la o consfătuire, în care să se hotărască ținerea expoziției de copii în Orlat, să se destineze luna, ziua și localul în care să se țină; vârsta copiilor de admis și gruparea acestora; meximul și minimul premiilor de împărțit; să se nomizeze persoanele cari ar fi să intre în juru ei. Cu considerare la scopul umanitar ce-l urmărim și la modestele noastre mijloace bănești, să binevoiați a apela la generositatea așezămintelor dvoastre, cum este banca „Brădetul”, comuna politică și comuna bisericească, ca să concurgă și ele cu cât de puțin la crearea premiilor expoziției.

Vă mai rugăm să binevoiați a constitui un comitet aranjator local, care să ia amănă sfacerile împreunate cu expoziția.

Cu scop de a putea face și din parte-ne și de o vreme toate preparativele și publicațiile necesare, Onorabila primărie să binevoiască a ne comunica cu posibilă grabire hotărârile luate în cauză.

Mulțumind onorabilii primării pentru ostenelel puse în serviciul binelui poporului, o rugăm să primească espresia dregostei frățești ce i-o păstrăm.

Sibiu, 1 August n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pant. Lucașu
prezid.

Vic. Tordășianu
secretar.

NOUȚĂȚI.

Adunare generală. Societatea pentru fond de teatru român își va ținea adunarea generală în Alba-Iulia, la 7/20 Septembrie.

Știre personală. Dl P. Cosma, directorul executiv al institutului „Albina”, a plecat în concediu pe 4 săptămâni la băile dela Tekirghiol (Constanța).

Dl Ionel I. Brătianu, președintele consiliului de ministri români a sosit dela Carlsbad la Berlin și a făcut o vizită cancelarului imperial Bethmann-Holweg, care a oferit un prânz în onoarea ministrului României. În aceeași zi dl Brătianu a fost primit și de principele moștenitor al Germaniei, apoi s'a întors iarăși la Carlsbad.

Dela Putna. Principele Carol al României a vizitat mănăstirea Putna de lângă Suceava, și a ingenunchiat plin de evlavie în fața mormântului marelui Stefan Voievod. Acest omagiu adus de țară a stors lacrimi din ochii persoanelor, care însoțeau pe principele Carol.

Iarăși amendă. „Gazeta” primește dela procuratura din Murăș-Oșorhei o provocare, ca în 8 zile să achite pedeapsa de o mie coroane, la care a fost condamnat în procesul pentru publicarea scrisorii dlui Dr. C. Maniu către Björnson.

Coroane eterne. Ilustra doamnă Maria Penou n. Popea (Hațeg), din privilegiul împlinirii unui an dela moartea preaiubitului său frate episcopul Nicolae Popea, dăruiește fondului „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăcelilor meseriași”, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” suma de 10 cor.

† **Ioan Axente,** preot gr.-cat. român și membru în direcțiunea inst. de credit „Racoțana”, a adormit în Domnul, împărțit cu sf. taine, Joi, 5 August st. n., în etate de 29 ani și în al 5-lea an al căsătoriei. Rămășițele pământești ale defunctului în Domnul, s'au așezat spre vecinica odihnă Sâmbătă, în 7 August st. n., la 2 ore p. m., în cimitirul din Boarta. Fie-i țărâna ușoară!

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Vasile Bichigean, prof. (Năsăud), soția sa Emilia n. Șulățiu (Abrud) și copiii lor Venus și Epaminonda și unchiul lor Simeon Stoica, medic (Abrud), câte 20 bani; Scarlat Ilies, sodal compactor (Râmnicul Vâlcea), 30 bani; Remi Cosma, 20 bani; Vic. Tordășianu, prezid., 10 bani; George Poponea, v.-prezid. și Ioan Săracu, cursor la „Albina”, câte 20 bani.

Examene. Dnii Ion Broșu și S. Dragomir, trimiși din arhidieceză la universitatea din Cernăuț, au trecut în zilele acestea cu cel mai bun rezultat primul rigoros la facultatea teologică cernăuțeană.

Congresul internațional al medicilor, ce se va ținea la Budapesta, se va deschide în ziua de 29 August în sala redutei. Arhidiecezele Iosif va reprezenta pe Maiestatea Sa și va rosti un cuvânt de deschidere. Membrii guvernului asemenea vor lua parte la această ședință. Congresul e împărțit în mai multe secțiuni. Va dura până în 4 Septembrie n.

„Die Judenfrage”. Primum la redacția al 2-lea număr al excelentei reviste lunare, cu titlul „Die Judenfrage”, care conține și acum articolele număratoase și interesante pentru cei ce doresc să câștige informații asupra chestiunii eвреiești în raport cu creștinii. Apariția revistei e salutată cu multă bucurie nu numai în Austria, ci și în Ungaria, în România, Franța și în alte țări. Abonamentul 6 cor. pe an. Redacția: Viena, VIII Langegasse 25.

Dela Reuniunea femeilor române din Mediaș. Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur” în acest an se va ținea în 29 August st. n., 3 ore după amiază în hotelul „Schützden” cu următorul program: 1. Deschiderea ședinței. 2. Verificarea membrilor. 3. Raportul comitetului despre activitatea sa dela 30 Aug. 1908 până azi. 4. Raportul casarului. 5. Alegerea unei comisii pentru censurarea rapoartelor. 6. Alegerea unei comisii verificatoare a procesului verbal al acestei adunări. 7. Eventuale propuneri. 8. Închiderea ședinței. La această adunare sunt invitate a participa toate st. doamne membre fundatoare și ordinare, doamnele membre ale comitetului, toate femeile române din Mediaș și jur, precum și toți aceia, cari doresc progresarea acestei Reuniuni. După adunarea generală se va da în folosul Reuniunii o producțiune teatrală, după aceea dans. Mediaș, 1 August 1909. Maria Moldovan, prezidentă. Maria Neșca, secretară.

Înștiințare.

„Reuniunea femeilor române din Brașov”, aduce la cunoștință condițiile de admitere în „Internatul de fete cu școală de menaj și industrie casnică”.

În Internat se predă învățământ practic și teoretic.

Învățământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreținerea locuinței, spălătul și călcatul, legumăritul, croitul de rochi și de rufărie, cusutul cu mașina, diferite lucruri de mână până la cele mai variate broderii, țesutul la războiu dela cele mai simple pânzării până la covoare colorate ș. a.

Învățământul teoretic se completează cu învățământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei, teoria croitoriei, contabilitate și chimie culinară, igiena; apoi religioasă, limba și literatura română, maghiară și germană, cântări, desen, ș. s.

Încăperile internatului s'au mărit și corespund pe deplin regulilor igienice, clădirea este situată într-o frumoasă grădină, proprietatea Reuniunii.

Taxa pentru întreținerea completă (inclusiv spălătul) este de 32 cor. pe lună; la aceasta se mai adaugă o taxă suplimentară de 4 cor. pe lună, pentru învățământ, îngrijire medicală și băi. — Taxele se plătesc anticipativ.

Primirea elevilor în Internat se face cu începere dela 25 August st. v. Deoarece numărul locurilor este limitat, părinții sunt rugați a anunța cât mai din vreme înscrierea.

Pentru a putea fi primite în Internat, elevele vor trebui să aibă vârstă de 12 ani, să prezinte certificat de botez, de școală și revaccinare.

La intrare în Internat, elevele pe lângă hainele și rufețele trebuincioase vor trebui să-și aducă așternut de pat, (saltea, perină și plapoma cu rufăria lor).

În ceace privește îmbrăcămintea elevelor înștiințăm pe părinți, că pentru reducerea cheltuielilor și pentru uniformitate s'a reglementat un costum uniform, precum și sorturi uniforme, pe cari elevele trebuie să și le facă în Internat.

În legătură cu acest Internat Reuniunea întreține și un *Orfelinat* în care se primesc fete române, orfane și sărace pe cheltuiala Reuniunii. — Pentru ocuparea acestor locuri se publică concurse.

Informații se pot lua dela președinta Reuniunii, Brașov, Târgul Grăului Nr 5.

Maria B. Băulescu,
președintă.

Ioan Lengeru,
secretar.

Cărți și reviste.

Răvașul, rev. culturală ilustrată, în Cluj, a apărut nrul pe Iulie 1909 cu proză de Marțian, Dr. I. Radu, Olteanu, Al. Ciura, Duilă Zamfirescu, St. Tăședan, și poezii de Sandu Bujor, H. Petrișor ș. a.

Biserica și românismul, studiu istoric, de C. Cernăianu, București, tip. D. C. Ionescu, 1909, un vol. de 168 pp. Preț 2 lei.

Poezii, de Veronica Micle, ed. Șa-ra, Iași, 1909. Un volumaș de 112 pp. Preț 1,50 bani.

„Transilvania”, organul „Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român” a apărut nr. III și cuprinde: Dr. Alex. Bogdan: Strigoii. Dr. Valer Brăncuș: Alexandru de Moosonyi. Dr. Nic. Drăganu: Limbă și istorie. Cronică științifică: Contribuțiune la Flora României (Iuliu Prodan). Pandaemonium (Gavr. Todica). Folclor. — Anecdote: 1. Sasul la brânză. 2. Culche jos. (S. Tamba). Descântec de făcătură — de întorsul urmei. Oct. C. Tăslăuanu: Muzeul „Asociațiunii”. Olimpia Dămian: La sate pentru muzeu. Cronică: Înființarea revistei „Transilvania” (T.) Diplome Maramurășene. (O. C. T.) + Aron Vraicu (I. R.) Abecedarul pentru alfabeți. (T.) Conferențele „Asociațiunii”. (Oct. C. Tăslăuanu). Oct. C. Tăslăuanu: Partea oficială: Ședințele comitetului central al „Asociațiunii”.

Narațiuni istorice. Nr. 469-470 al „Bibliotecii pentru toți” cuprinde o scriere a dlui Alex. Lăpădatu. *Vin zilele de cădere ale lui Mihail-Vodă Viteazul*. Volumul e însoțit de portretul viteului voevod făcut de gravorul Sadler din Praga. Pentru literatura românească, săracă în povestiri din trecut neamului nostru, lucrarea aceasta e de o neprețuită valoare. Scrierea aceasta evocă una din figurile cele mai mărețe ale istoriei românești. Zilele de cădere ale marelui voevod român sunt descrise cu multă simțire. Sub condeiul dsale eroul dela Călugăreni apare în toată măreția sa. Luptele voevodului cu armatele și violența dușmanului, înfrângerile și ridicările sale, uciderea lui mișlească — toate acestea fac din lucrarea dlui Lăpădatu o scriere de un dramatism nelătecut. Această lucrare costă 60 bani. Se află de vânzare la mai toate librăriile din țară și la librăria arhidieceșană.

Din public. *)

Mulțumită publică.

La concertul Reuniunii noastre, ținut la 26 Iunie n. în „Gesellschaftshaus” s'au făcut următoarele suprasolviri: Ambrosiu Vad (București) 3 cor. 80 bani; Mariana Popa, bac. de adv. 3 cor.; Dr. At. Marianescu, membru al Acad. Rom., Dem. Cunțanu, prof. sem., câte 2 cor.; G. Bendorfean, lustrator, 1 cor. 90 bani; Iosif Marcu sen, pardusitor, 1 cor. 80 bani; Const. Popu, funcț. la „Albina”, 1 cor. 60 bani; Traian Petrișor, par. (Găstărie), Ilie Mircea, pantofar (Blaj), O. Mureșian, par., Dr. I. Holom, cand. de adv., I. Precup, funcț. câte 1 cor.; Dr. Victor Moldovan, cand. de adv., 90 bani; P. Muntean, colonel c. și r. penz. Aur. Cosciuc, dir. școlii econ., Lazar Banciu, măsar (Turnișor), N. N., Teofil Caliman, inv. (Râșinari), dșora Sabina Brote, N. N., Iul. Henteș, funcț., Dr. Anton Bogdan, cand. de adv., Dr. G. Proca secret, Eugen Goga și Dr. P. Șpan prof. sem., câte 80 bani; Nic. Iordan, inv., Ioachim Sociu, sodal lăcătuș, Dr. Comloș, câte 60 bani; Pamfilie Crișan, sod. lăcătuș, 40 bani. Cu palaria „Dzeu vede” purtată de subscrisul prezident dela om la om, s'a adunat cor. 32-80 fl. în favorul fondului văduvelor și orfanilor, iar din venitul curat s'a dat: fondului Dr. D. P. Barciann cor. 50; fondului de 20 bani, cor. 20; fondului Congresul meseriașilor 10 cor; fondului „Victor și Eugenia Tordășianu” cor. 5-44 și fondului steagului cor. 5.

Aducem pe această cale cele mai sincere mulțumite tuturor acolora, cari în orice mod au contribuit la buna reușită și a acestei întreprinderi de interes cultural obștesc.

Sibiu, 13 Iulie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”.

Victor Tordășianu
prezident.

Stefan Duca
notar.

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 633/1909

(260) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Tomnatecul de jos**, de clasa a II-a. După ce să va mai scris un concurs se admit și concurenții cu calificățiune pentru clasa a III-a.

2. **Ribițioara de sus**, de clasa a III-a. Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Petenții au a-și așterne rugărilor instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiterial, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta și cuvânta respective celorla.

Brad, la 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Zarand în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasilu Damian
protopresbiter.

Nr. 566/909.

(262) 1—3

Concurs nou.

Pentru ocuparea parohiilor vacante din **Apoldul mic** (clasa I) și din **Boz** (clasa III) tractul Mercurei, conform ordinațiunilor consistoriale dte 30 Iunie a. c. Nrii 6332 B. și 7696 B. se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poștiți a-și așterne rugărilor instruite conform normelor în vigoare în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiterial, având a se prezenta în respectiva parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sârbătoare spre a face cunoștință cu poporul prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Mercurea, la 22 Iulie 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. al tractului Mercurea.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 187—1909. of. presb. (264) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoresți dela școlile elementare profesionale gr. or. române din comunele mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciceu-Corabie** cu salariu de 600 cor. din cari 400 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 200 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

2. **Ciceu-Poeni și Dobricel** cu salariu de 600 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, cuartir, grădină și lemne de foc.

Invățătorul va fi ambulant până la separarea acestor școli, care este în curgere, până când va putea opta pentru una din ele cerându-se atunci întregirea salariului prin ajutor de stat la fiecare separat la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

3. **Cinbanca** cu filia **Ciubănețu** cu salariu de 600 cor. din cari 276 cor. pin ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 324 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

4. **Negrilești** cu salariu de 600 cor. din cari 300 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 300 cor. ajutor de stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

5. **Poiana-Blenchi** cu salariu de 600 cor. din cari 240 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 360 cor. ajutor de stat la caz de asemănare. Cuartir, grădină și lemne de foc. Aici s'a decretat și înființarea de școală de stat.

La școlile de sub 1, 3 și 4 este speranță a se întregi salariile și cvincvenaliile cu începere din 1 Iulie 1910 la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

Invățătorii aleși sunt datori a propune și religiunea în școala de toate zilele și în cea de repetițiune, a conduce școlarii în toate Duminecile și sârbătorile la biserică și a cânta cu ei la sfânta liturgie.

Doritorii, de a ocupa vre-unul dintre aceste posturi, au a-și înainta rugărilor, instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis, intenționat mai sus și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Dej, 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Herman
protopresb. gr. or.

Nr. 378/1909.

[269] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna **Acmariu** se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salariul: 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc; iară după alegere întregirea la salariu și resp. cuincuenalele se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei la sf. liturgie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta și a se face cunoscut poporului.

Alba-Iulia, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 407/1909

(267) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemist în parohia rom. gr. or. de clasa II din **Balomir**, lângă parohul Nicolau Suci în conformitate cu rezoluțiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat și dotațiunea de cape'an pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenții au a-și trimite cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în termenul arătat mai sus oficiului protopresbiterial rom. gr. or. al Orăștiei având totodată datoriță a se prezenta în comună cu prelabila încunoștiințare a aceluia în vre-o Duminecă sau sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în ritualile bisericești și a să face cunoscut poporului.

Orăștie, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial rom. gr. or. al Orăștiei.

Vasilie Domșa
protopresb. adm.

N. M. 2662/1909.

[263] 1—1

Publicațiune.

Sâmbătă, în 21 August 1909 n. la 9 ore a. m. se va ținea la magistratul orășenesc al orașului liber reg. Szászsebes pertractarea ofertelor verbale și închise pentru clădirea unei case orășenești (pretorii). Conform preliminarului de spese sunt statorite următoarele sume:

1. Pentru lucrările de pământ și zidărit 61005 cor. 25 fil.
2. Pentru lucrările de pernintări 1235 cor. 57 fil.
3. Pentru lucrările de petrarit 3154 cor. 78 fil.
4. Pentru lucrările de bândășit 17140 cor. 71 fil.
5. Pentru liferări de fer 6515 cor. 43 fil.
6. Pentru lucrările de învălitori de cooperiș 3076 cor. 49 fil.
7. Pentru lucrările de tinicherit 4126 cor. 90 fil.
8. Pentru padimente 4670 cor. 79 fileri.
9. Pentru lucrările de măsurit, lăcătușit, vopsitorit și sticlărit 17926 cor. 11 fil.
10. Pentru cuptoare și plat de fier 3422 cor.
11. Pentru lucrările de colorit 2097 cor. 10 fil.
12. Pentru diverse lucrări 4794 cor. Laolaltă 129165 cor. 13 fil.

Ofertele se pot face pentru toate lucrările sau numai pentru una sau mai multe grupe din cele amintite mai sus.

Vadiul se statoreste cu 5% compute după spesele grupei respective și se poate depune la oficiul casei orășenești în bani gata sau hârtii de valoare, cuita despre solvire e a se alătura la ofert.

Ofertul e a se prevedea pe plic cu următoarea adresă. Ofert despre lucrările esorise sub nr. 2662/909 prin magistratul orașului Szászsebes.

Ofertele înaintate prea târziu sau plus oferte nu se consideră.

Planurile și preliminarul de spese, precum și condițiunile de concurență generale și speciale mai de aproape se pot vedea cu excepțiunile zilelor de Duminecă și sârbători — zilnic în timpul orelor de oficiu la magistratul orașului Szászsebes de unde se pot cumpăra condițiunile de licitațiune cu prețul de 2 cor.

Szászsebes, la 3 August 1909.

Magistratul orășenesc.

Nr. 314/1909.

[270] 1—3

Concurs repetit.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școlile mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupșa** se scrie de nou concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Orești**, salariu dela popor 300 cor., locuință în natură, relut de grădină 20 cor. și de lemne 10 cor. Restul salariului din ajut. de stat.

2. **Valea-Geogelului**, salariu 600 cor. locuință și grădină în natură.

Salarele și cuincuenalele pretinse de art. de lege XXVII din 1907 se vor întregi cu ajut. de stat după ocuparea posturilor în mod definitiv, resp. recunoașterea celor aleși și din partea statului.

Competenții la aceste posturi sunt datori a cânta în cor cu elevii de școală în biserică și a prevedea învățământul și în școala de repetiție.

Concursurile înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 regul. școl.) sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în termenul deschis. E de dorit ca concurenții înainte de alegere să se prezente și în comună pentru care au concurat, spre a cânta în biserică și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 21 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al Lupșei.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 265/1909.

(237) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala din **Cacova-Ierei**, protopresbiteratul **Lupșa**, pe baza ordinului Consistoriului arhidiecezan din 4 Iunie a. c. Nr. 6553 Școl. 1909, se scrie nou concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu postul sunt: 600 coroane salariu, locuință și grădină în natură. Salariul, după ocuparea definitivă a postului, se va putea întregi dela stat la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Se vor preferi concurenții cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înființa cor bisericesc sau adulții, li se va vota deosebit de salariu o remunerație până la 100 coroane pentru cor.

Concursurile înzestrate cu documentele prescise, se înaintează subscrisului oficiu în termenul indicat. Petenții să se prezente înainte de alegere și în comună, pentru a cânta și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 263/909.

[259] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învățători la școlile profesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Câmpuri-Surdac** salariu anual 1000 cor. din cassa bisericeii, cuartir corăspunzător și grădină de legumi.

Dela învățător se recere să aibă cunoștință bună muzicală, căci va avea a instrua și a conduce mai departe corul bisericesc deja existent. Va instrua și copiii de școală în cântări prin cunoașterea notelor. Va prevedea învățământul și în școala de repetiție.

Cei apți în a conduce — orchestră, fanfară — vor fi preferiți.

2. **Gothatea** salariu 800 cor. în bani gata, ori 11 jugăre de pământ, cuartir, lemne și grădină în natură ori relut de 20 cor.

Alesul învățător va fi obligat a instrua copiii în cântările bisericești a cânta cu ei în biserică și a prevedea cântările de strană. Totodată să fie pricepător de muzică spre a putea face cor cu timpul.

Cu începutul anului viitor salariul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. solvit din cassa bisericeii.

3. **Visca** salariu 600 cor., cuartir în natură, lemnele trebuincioase de foc și grădină. Cu anul viitor salariu fundamental de 1000 cor. solvit din cassa bisericeii.

4. **Gialacuta** salariu 600 cor., cuartir și lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor. Cu începutul anului viitor se va ridica la 1000 cor. prin ajutor dela stat.

5. **Brașeu** salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc, grădină în natură. Cu începutul anului viitor salariu fundamental de 1000 cor. prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se compută începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la aceste posturi au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul sus indicat îndatorăți fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Iliei, la 14 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiterial gr. or. rom. al Iliei în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 214/1909.

(246) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător la școala profesională gr.-ort. rom. din opidul **Hunedoara** se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 coroane — 1000 cor. salariu fundamental, solvibil anticipativ în rate lunare din cassa bisericeii, cuartir în localul școlii, 50 cor. relut de lemne și 20 cor. echivalent de grădină.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe și locul de cantor și ca atare, când nu e ocupat cu școala sau cu corul în Dumineci și sârbători e dator a conduce regulat și cântările din strană, având a cânta cu elevii și răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i se compută începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul sus indicat, îndatorăți fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări **Hunedoara**, la 14 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiterial gr.-ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecare, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea.

Cărticia despre „Moderna metodă electrică de vindecare“, dă deslușiri exacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocarea la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykört 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kút, scrie în 29 Decembrie 1908. M. Stim. Die Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că răgăștile acele sunt cu totul delaturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul imi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Cătră
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykört 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru **domni și dame:**

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: .....

Adresa: .....

(266) 1—4